

Ծ Ր Ա Ք Ի Ր

ՀՌԻԱՆԴՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԲԺՇԿՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ ՆԻՒԹԵՐ ՀԱՒԱ- ՔԵԼՈՒ ՀԱՍՏԱՐ

Ս. ԶԵԼԻՆՍԿՈՒ.

Ա.

ՄԵՐԳԿԱՆՑ ՎԵՐՇԵՐԵԱԼ.

I. ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՀԱՐՑԵՐԻ ՎԵՐԱԲԵՐԵԱԼ:

1) Բնակութեան տեղի ֆիզիքական դրութիւնը, տեղագրութիւնը, տեղի քարճրութիւնը ծովի մակերեսային, կլիման եւ այլն:

2) Խմելու ջրի տեսակները եւ նրանց յատկութիւնները: Մաքրում են արդեօք խմելու ջուրը եւ ինչ կերպով: Բերել խմելու ջրի քիմիական քաղաղութիւնը, եթէ յայտնի է:

3) Բացատրել բնակութեան տեղի (գիւղի, քաղաքի եւ այլն) տների դասատրութիւնը մէկ-մէկու վերաբերութեամբ եւ փողոցների լայնութիւնը: Մաքրում են արդեօք փողոցներն ու հրապարակները եւ ո՞րտեղ են ժողովում կամ ի՞նչ են անում աղբը: Չորացնում են արդեօք թրիքը եւ ո՞րտեղ են պատրաստում փիթիքը:

4) Նկարագրել տների ձևը, նրանց յարմարութիւնը տարուայ զանազան եղանակների համար առողջապահական տեսակէտից:

5) Ինչպէ՞ս են ձմեռը տաքացնում քնակարանը, ի՞նչ տեսակ վառարաններ են գործ ածում (թոնիր, մանդալ, բուխարի եւ այլն):

6) Ինչպէ՞ս են օգտւում վառարանների տաքութիւնից (քուրսու տակ նստելը, քնել քուրսու շորս կողմը, ոտները մտցնելով նրա տակ, մանդալի վրայ ձեռներ տաքացնելը եւ այլն):

7) Գոյութիւն ունի՞ն արւեօք օղաներ (միանայ) գոմերում, իբրեւ ձմեռուայ քնակարան: Ե՞րբ են օգտւում օղաներից՝ ցերեկը թէ գիշերը:

8) Շինո՞ւմ են արտաքնոցներ եւ ի՞նչպէս են մաքրում նրանց, ի՞նչպէս են վարում արտաքնոցներ չեղած դէպքում:

9) Ի՞նչ են անում տներում հաւաքուած աղբը եւ ընտանի սատկած կենդանիների դիակները:

10) Ձե՞ն համարում վարակիչ այն ջուրը, որի մէջ լուանում են մեռնալի դիակը, ի՞նչ են անում այդ ջուրը:

II. ՄԱԶՐՈՒԹԵԱՆ ՎԵՐԱԲԵՐԵԱԼ:

11) Արդեօք գիւղերում կա՞ն բաղնիսներ, տարուայ ընթացքում քանի՞ անգամ են բաղնիս գնում:

12) Տանը լողանո՞ւմ են թէ չէ, քանի՞ անգամ տարուայ ընթացքում. լողանո՞ւմ է կինը դաշտանից յետոյ, ամե՞ն շաբաթ լուանում է նա իւր գլուխը եւ ոտները: Լողանո՞ւմ է տղամարդը իւր գլուխը եւ ոտները, ե՞րբ, քանի անգամ շաբաթուայ, ամսուայ, տարուայ ընթացքում:

13) Գո՞րծ են ածում սապուն, չողան (Salicornia), գիւծու, մածուն եւ այլ դրանց նման նիւթեր լողանալու կամ լուացուելու ժամանակ:

14) Սովորութիւն կա՞յ լուանալ ներքնազգեստը, վերնազգեստը եւ անկողինը, ե՞րբ եւ քանի անգամ տարուայ մէջ:

15) Սափո՞ւմ են գլուխները թէ չէ, ինչ նշանակութիւն են տալի գլխի սափրելուն:

16) Սափրո՞ւմ են կամ փետո՞ւմ են սեռական անդամի կողմերի մազերը: Կա՞յ ցեխ (նուրայ) դնելու սովորութիւնը, քանի՞ անգամ տարուայ ընթացքում սափրում են կամ փետում են յիշևայ մազերը, կամ ցեխ են դնում նրանց անհետացնելու համար: Ի՞նչ նշանակութիւն են տալիս այս սովորութեանը:

III. ԳԻՒՂԱԿԱՆ ԲԺԻՇԿՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ:

17) Ո՞վքեր են գիւղերում բժշկութեամբ պարապում (յիշել նրանց անունը եւ ազգանունը):

18) Կա՞ն արդեօք գիւղական բժիշկներից մասնագէտներ հիւանդութեան ճիւղերի մէջ, օր. ոսկրաքեղութեան, աչքացաւի, վիրաբուժութեան եւ այլն:

19) Կան արդեօք միզաքար հանող բժիշկներ, պարապո՞ւմ են բժիշկները եւ անդամահատութեամբ:

Ծանօթ. Յանկալի է նկարագրել այսպիսի բժիշկների գործիքները:

20) Ո՞վ է արին առնում, գրեխ, տգրուկ, սրուակ կամ կոտոշ դնում:

21) Պարապո՞ւմ են արդեօք գիւղական սափրիչները բժշկութեան գործով եւ ի՞նչ տեսակ հիւանդութիւններ են բժշկում:

22) Կա՞ն ժողովրդի մէջ ծաղիկ կտրողներ, հաւատո՞ւմ է ժողովուրդը ծաղիկ կտրելուն:

23) Ի՞նչպէս է վերաբերում ժողովուրդը դէպի ուսում ստացած բժիշկները:

24) Գո՞րծ են ածում տեղական բժիշկները ձեռագիր կամ տպած բժշկարաններ: Մանրամասն տեղեկութիւն տալ այսպիսի բժշկարանների մասին:

IV. ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՄԻՋՈՑՆԵՐԻ ՎԵՐԱԲԵՐԵԱԼ:

25) Յուցակագրել դեղեր պատրաստելու գործածելի

նիւթերը, հանդերձ տեղական եւ գիտնական անուններով:

26) Յուցակագրել քոլոր տեղական վայրենի եւ քնտանի քոյսերը, որոնք գործ են ածում դեղեր պատրաստելու համար, եւ նկարագրել նրանց ժողովելու, պահելու եւ գործածելու եղանակը:

Ծանոթ. Ցանկալի է գրել քոյսերի թէ տեղական (ժողովրդական) եւ թէ գիտնական անունները: Եթէ նիւթ ժողովողին յայտնի չէ քոյսերի գիտնական անունները, այն ժամանակ թող նա կազմէ նրանցից ժողովածու (редактир) եւ ուղարկէ նիւթերի հետ:

27) Նկարագրել ամեն տեսակի դեղերը պատրաստելու եղանակը:

28) Հինան, երես քսելու սնդոյրը եւ սեւ դեղը (աչքը դնելու համար) գեղեցկացուցի՞չ են համարում թէ քժկական միջոցներ:

29) Չեն համարում՞ րադնիսի ցեխը (նուրան) իբրեւ քժկական միջոց եւ ինչ հիւանդութեան դէմ:

30) Ի՞նչ նպատակով են հինայ դնում:

Վ. ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԲԺՇԿՈՒԹԵԱՆ ՎԵՐԱԲԵՐՆԱԼ:

31) Յուցակագրել ամէն տեսակի հիւանդութիւնները, որոնք գոյութիւն ունին ժողովրդի մէջ, հանդերձ ժողովրդական անուններով (անհասկանալի անունները պէտք է քացատրել):

32) Բացի ընդհանուր հիւանդութիւններից կան արդե՞օք որոշ տեղին յատուկ հիւանդութիւններ, ի՞նչպէս է օր. Գանձակի իլնարան:

33) Եկատել մահաքնի (летария) դէպքերը:

34) Համարում են արդե՞օք իբրեւ հիւանդութիւն լուսնոտութիւնը (лунатизм), միջաւանջը (խիսիլիկը — коу-

արթ) եւ խելագարութիւնը: Ինչո՞վ են բացատրում այս հիւանդութիւնների առաջանալը:

35) Ինչո՞վ են բժշկում՝ զանազան տեսակ հիւանդութիւնները, որոնք են՝ ախորժակի փակումն, ականջացաւը, ականջի խշշոցը, ամորձիքի ուռոյցքը, այտուռոյցքը (флюкс), այրուածքը, անգլիական ախտը, այրական անզօրութիւնը, անքնութիւնը, աչքացաւը, ատամնացաւը, արգանդաւէջը (опущение матки), արգանդատապը (воспаление матки), արգանդի ծոռիւիւր, արիւնահոսութիւնը (քիւից, լնդերից, կտրած տեղից, արգանդից ծննդաբերութիւնից առաջ եւ յետոյ, երեխայի պորտից եւ այլն), արիւն թքիւր, արեւահարութիւնը, քարակացաւը (թոքախտը), բերանի բորբոքումն, բերանի գարշահոտութիւնը, բերանի վէրքը, բլիթենը (мозол), քլացաւը, բորոտութիւնը (проказа), գլխացաւը, գլխի ճաքոցը (վեր ընկնելուց), գլխի պտոյտը, գլխի ուռոյցը, դաշտանի դադարումն, դաշտանի անկանոնութիւնը, դեղնախտը (желтуха), դժուարամարսութիւնը, դողերոցքը, նրիզատորդն, երեսի պզուկներն, ընկերքի ընկնելու ուշանալը, թանչքը (иемороу), թարախակոյտը (нарыв), թուլութիւնը, թունատրութիւնը զանազան թոյներից, թքագնացութիւնը, լուծը, լուսնոտութիւնը, լսողութեան ծանրութիւնը, խելագարութիւնը, խզուկը, խիարուկը (добок), խիպիլիկը (մղձտանջը), խլութիւնը, խորուզիկը, ծաղիկը, ծծի ամրանալը, ծննդաջրի հոսումն, ծննդատննդը, կաթնասնկախտը, կաթուածը, կայծուռիկը (чума, веред), կանանց ստինքի պտուկների ճաքճքիւր, կանանց սեռական անդամների բորբոքումը, կանիճը, կապոյտ հազը (коклюш), կատաղած շան կծածը, կարճատեսութիւնը (близорукость), կարմրուկը, կեղցաւը (шанкр), կիրկիրութիւնը (խզխզալը, ձայնի կըտրուիւր), կողբացաւը, կողքի ծակոցը, կոպերի բորբոքումն, գորտնուկը, կտրուածքը, կբետի եւ մեղուի խայթածը, կըրծացաւը, հազը, հարինքո, հաորուխը, հեծկատանքը (զկըրտոցը), հեշտոցի իջնելը, հետոցը, հնդկախտը, ձեռների ճաքճքիւր, ձուապարկի ուռոյցքը, ձմլումն (чума), մատ-

46) Ի՞նչ միջոցներ են գործ դնում վարակիչ հիւանդութիւնների դէմ վարակուելուց խոյս տալու համար:

47) Ի՞նչ միջոցների են դիմում օրիորդները իրենց մազերը աճեցնելու համար: Ի՞նչ միջոցներ են գործ ածում մազերը թափելու դէմ:

48) Ո՞ր տեսակ հիւանդութեան ժամանակ հիւանդի մազերը կտրում են կամ նրա գլուխը սափրում:

VІ. ՆԱԽԱՊԱՇԱՐՄ ՈՒՆԶՆԵՐԻ ՎԵՐԱԲԵՐԵԱԼ:

49) Ինչո՞վ են քացատրում հիւանդութեան առաջանալը եւ նրա գլխաւոր պատճառը: Ի՞նչ զբաղմունքից ինչ հիւանդութիւն է առաջանում:

50) Չե՞ն համարում որոշ հիւանդութիւնները իբրեւ կենդանի էակներ, ի՞նչ նմանութիւն են տալի ամէն մէկին եւ ո՞րտեղ են նրանք քնակում:

51) Ո՞ր սրբերն կամ չար ոգիներն ուղարկում են ժողովրդի մէջ հիւանդութիւն, ի՞նչ պէտք է անել, որ սրբերը կամ ոգիները հիւանդութիւն չտարածեն ժողովրդի մէջ, ի՞նչ միջոցների պէտք է դիմել չհիւանդանալու համար:

52) Ի՞նչ պէտք է անել, որ կայծակը չտայ մարդուն:

53) Ի՞նչ նշանակութիւն են տալի ծակատագրին հիւանդութեան դէպքում:

54) Ինչո՞վ են քացատրում տարափոխիկ հիւանդութեան երեւան գալը, ո՞րտեղից է գոյանում տարափոխիկ հիւանդութիւնը, ազդո՞ւմ են նրանց երեւան գալուն գիսաւոր աստղերը, ծիածանը եւ ուրիշ դրանց նման երեւոյթները:

55) Ո՞ր սուրբը կամ հրեշտակը, ոգին ինչ հիւանդութիւն է ուղարկում ժողովրդի մէջ, ինչ պատճառով սրբերը, հրեշտակները եւ ոգիները հիւանդութիւն են ուղարկում:

56) Ի՞նչ են անում հիւանդութիւն պատճառող սրբերին, հրեշտակներին, ոգիներին մեղմացնելու համար, որ նրանք հիւանդութիւն չուղարկեն ժողովրդի մէջ կամ դադարեցնեն երեւան եկած հիւանդութիւնը:

57) Ի՞նչ ծէսեր են կատարում հիւանդութիւն պատճառող սրբի կամ հրեշտակի անունն իմանալու համար:

58) Ի՞նչ ծէսեր են կատարում չարերից պահպանելու համար, որ նրանք հիւանդութիւն չպատճառեն:

59) Ի՞նչ են անում, որ աչքով շտան (քթիկներ անելը — թխտի վրայ գրած թլիսիմ կամ յուռութք, վրան հուլունքներ կախել եւ այլն): Ի՞նչ են անում աչքով տուածից ազատելու համար (թոնիրը խմորէ գնդակ գցելը եւ այլն):

Ծանօթ. Հաղորդել քթիկների քովանդակութիւնը եւ հուլունքների, քարեղէնների եւ ուրիշ առարկաների վերաբերեալ, որոնք կրում են իրանց վրայ աչքը տալու դէմ, չհիւանդանալու համար եւ այլն, մանրամասն տեղեկութիւն:

60) Պաս կամ կիրակի շէն պահում, որ երեխաները չհիւանդանան, ո՞ր սրբի անունով են պահում պասը կամ կիրակին, ո՞ր օրերն է որոշած դրա համար (մկան կիրակէ, սուրբ Կարապետի պասը եւ այլն):

61) Ի՞նչ տեսակ նախապաշարմական ծէսեր են կատարում հիւանդի վրան, նրան քուժելու համար (հիւանդի կշռելը, հիւանդ երեխային էշի տակից անցկացնելը, խեղդուած եւ անքնական կերպով մեռած մարդու գերեզմանի վրան լողանալը, նարեկ, սաղմոս կարդալը հիւանդի գլխի վրան եւ այլն):

62) Ի՞նչ տեսակ նախապաշարմական գործողութիւն են կատարում միքանի տեսակ հիւանդութիւններից ազատելու համար, ինչպէս են փայծաղի աճումն, տիկնակծիկը, գորտնուկը, կարմիր քամին (քոռեօ), ծննդկանի ուշաթափութիւնը, հեծկատանքը (գերտալը), երեխայի նիհարութիւնը, հարբուխը եւ այլն եւ այլն:

63) Արուեստական խալը չէ՞ համարում ժողովուրդը իբրեւ հիւանդութեան դէմ առնող միջոց, մարմնի ո՞ր տեղի խալը ո՞ր հիւանդութիւնից է պահպանում:

Ծանօթ. Ցանկալի է նկարագրել խալ շինելու ձևեր եւ

ցոյց տալ մարմնի ո՞ր մասերում ինչ տեսակ խալեր են շինում:

64) Ի՞նչ նշանակութիւն են տալիս ձեռքերի եւ պարանոցի մանեակներին, ի՞նչ հիւանդութիւններից նրանք պահպանում են, ո՞ր մետաղից պէտք է շինել այդպիսի մանեակները (չարչարանաց շաքաթուայ ուրբաթ օրը շինած պողպատէ պարանոցի մանեակը պահպանում է մրդ-ձուռանջից եւ այլն):

65) Կա՞յ սովորութիւն մատաղ անել տարախոխիկ հիւանդութիւնների ժամանակ, ի՞նչ ծէսեր են կատարում այդ ժամանակ (թափօր անել, մատաղի արիւնով օծել մարմնի մասերը եւ այլն):

66) Ո՞ր հիւանդութեան համար յատկացրած է այս կամ այն ուխտատեղին:

67) Ի՞նչ նշանակութիւն են տալիս հանքային ջրերին, չե՞ն համարում նրանց իբրեւ սուրբ ջրեր, ի՞նչ ծէսք են կատարում նրանց մէջ լողանալու կամ լուացուելու ժամանակ (ծունր դնել նրանց առաջ, մոմ կաշնել, մատաղ անել, լուծեամբ մօտենալ նրանց եւ այլն):

68) Ձեռն սուրբ աղբիւրներ, որոնց ջրերը քժշկում են ջերմից, դողերոցքից եւ այլն, ինչ անուններ են տալիս այդպիսի աղբիւրներին:

Ծանօթ. Ցանկալի է ցուցադրել բոլոր աղբիւրները եւ հանքային ջրերը, որոնք ժողովրդի կարծիքով սուրբ են եւ կարող են քժշկել այս կամ այն հիւանդութիւնից:

69) Ձեռն համարում անձրեւի ջուրը հիւանդութիւն քուժող միջոց եւ ի՞նչ տեսակ հիւանդութիւններից կարող է քուժել անձրեւի ջուրը: Ի՞նչ նշանակութիւն են տալի մայիս ամսուայ անձրեւի ջրին:

70) Կա՞ն սուրբ ծառեր, մացառներ, սրբազան անտառներ, որոնք քժշկում են հիւանդութիւններից (Շամախու գաւառի Գիւրջեւան գիւղի մօտի սրբազան անտառը, Նախիջեւանի գաւառի Հաջիվար գիւղի մօտի «Խուղ-դիւան»

ծառը եւ այլն): Ի՞նչ տեսակ հիւանդութիւններից են բժշկում այսպիսի ծառերը եւ անտառները, ի՞նչ տեսակ ծէսեր են կատարում, երբ հիւանդին բերում են այս տեսակ սրբազան ծառերի եւ մացառների մօտ (խունկ ծխել, մոմ կալցնել, շորի կտոր կապել, մատաղ անել, ծառի չորս կողմը պտըտել եւ այլն): Ի՞նչ նշանակութիւն են տալիս այդպիսի ծէսերին:

71) Կա՞ն ուրիշ տեսակ սուրբ առարկաներ, որոնք քժշկում են այս կամ այն հիւանդութիւնից (լեռներ, քարեր, ժայռեր եւ այլն), ի՞նչ տեսակ ծէսեր են կատարում նրանցից օգնութիւն հայցելու ժամանակ:

72) Կա՞ն այնպիսի ընտանիքներ, որոնց անդամները հիւանդի մօտ գնալու ժամանակ վերջինը թեթեւութիւն է զգում:

73) Կա՞ն այնպիսի մարդիկ, որոնք կարող են հիւանդի միջից դուրս հանել չարին, սատանային, դելին. ի՞նչ տեսակ ծէսեր են կատարում այս գործողութեան ժամանակ:

74) Կա՞ն գուշակողներ թէ հիւանդը կառողջանայ կամ կը մեռնի, ո՞վքեր են գուշակողները, ինչ ծէսեր են կատարում գուշակելու ժամանակ:

75) Ի՞նչ են անում կատաղած մարդու վերաբերեալ, որ նա շուտ վախճանի (գլխի վրայ մօր ձեռքով հող մահելը եւ այլն):

76) Ինչո՞վ են քացատրում մահաքունը (летария):

77) Ի՞նչ են անում հոգեվարքը (агония) թեթեւացնելու համար (աւետարան կարդալ գլխի վրայ եւ այլն), ինչո՞վ են քացատրում հոգեվարքը:

78) Ի՞նչ նշաններով են իմանում, թէ հիւանդն արդէն վախճանել է եւ ոչ թէ ուշագնացութեան կամ մահաքնի մէջ է:

Բ.

ԸՆՏԸՆԻ ԱՆԱՍՏՈՒՆՆԵՐԻ ՎԵՐԱԲԵՐԵԱԼ.

I. ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ:

1) Ցուցակագրել ընտանի անասունների տեղական անունները համեմատ նրանց սեռին եւ հասակին՝ ձիան, էշի, ջորու, ուղտի, գրաստի, գովէշի, ոչխարի եւ այծի:

2) Նկարագրել ընտանի անասունների քնակարանը, կերակուրը (ճարակը) եւ խմելու ջրի տեսակները:

3) Ցուցակագրել բոյսերի տեսակները, որոնք բուսում են գիւղի հանդում եւ արօտատեղերում, մէջ բերելով նրանց գիտական անունները: Ո՞ր բոյսերը վնասակար կամ օգտակար են համարում այս կամ այն տեսակ ընտանի անասունի համար:

4) Ի՞նչ ազդեցութիւն ունի ընտանի անասունի առողջութեան վրայ նրա տեղափոխութիւնը ձմեռանոցից (ղըշլաղից) ամառանոց (եայլաղ) եւ հակառակ դէպքում:

5) Ի՞նչպէս են պահպանում բեղմնաւորող կենդանիները՝ ցուլին, յովատակին (որց ձիան), խոյին, ամեկին (որց այծին) եւ այլն:

6) Ի՞նչ միջոցների են դիմում ընտանի կենդանիներին արուեստական կերպով մերձաւորելու համար:

7) Ի՞նչ խնամք եւ հոգատարութիւն են գործ դնում յղի անասունների վրայ: Ի՞նչպէս են նրանց օգնում ծննդաբերութեան ժամանակ:

8) Ի՞նչպէս են պահպանում նորածին անասուններին: Ի՞նչպէս են վարժեցնում հասակն առած եզին, ձիուն, ջորուն, էշին եւ ուղտին հեծնելու, քննաւորելու եւ լծելու համար:

9) Ցուցակագրել ընտանի տեղական մականունները

(Է.ԱՄԿԱ), որոնցով անուանում են այս կամ այն ընտանիկենդանուն:

10) Ի՞նչ տեսակ դրոշմներով են նշանում այս կամ այն անասուններին: Ո՞վ է դրոշմ դնողը - եւ ի՞նչպէս են անուանում նրան:

11) Նկարագրել դրոշմ դնելու եղանակը եւ դրոշմների ձևերը:

Ծ.Ն.Բ. Յանկալի է ժողովել անասունների դրոշմների նկարները:

II. ՀԻՒԱՄԴՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԲԺՇԿՈՒԹԻՒՆ:

12) Ի՞նչ տեսակ հիւանդութիւնների են ենթարկում ընտանի անասունները: Նկարագրել հիւանդութիւնների արտաբին տեսքը, ընթացքը եւ այլն:

13) Ո՞ր տեսակ հիւանդութիւն է առաջանում ժողովրդի կարծիքով այս կամ այն ըոյսից կամ ճարակից:

14) Ո՞ր հասակում եւ ի՞նչ տեսակ հիւանդութեան է ենթարկում այս կամ այն ընտանի անասունը: Ո՞ր տեսակ անասունը չի հիւանդանում այս կամ այն հիւանդութիւնով: Ո՞րը նրանցից աւելի դիմացկուն է հիւանդութեանը:

15) Ո՞ր տեսակ անասունը հեշտութեամբ է ենթարկւում ժանտախտ հիւանդութեան (պլա) եւ որը նրանցից չի հիւանդանում այս ախտով:

16) Ի՞նչպէս են անուանում անասնաբոյժներին: Ո՞վքեր են պարապում այս բժշկութիւնով: Ո՞րտեղ եւ ո՞ւմ մօտ են սովորել նրանք այս արուեստը: Օգտու՞մ են նրանք ձեռագիր կամ տպած բժշկարաններից:

Ծ.Ն.Բ. Հարկատր է մանրամասը տեղեկութիւն տալ այսպիսի բժշկարանների մասին:

17) Կա՞ն անասնաբոյժ մասնագէտներ անասունների ոսկրաքելութեան եւ ոսկրախաղտութեան մէջ:

18) Ո՞վքեր են պարապում անասունին ներքինացնե-

լու եւ ի՞նչ կերպով են ներքինացնում այս կամ այն անասունը:

19) Ի՞նչ դեղեր են գործ դնում անասունին այս կամ այն հիւանդութիւնից բժշկելու համար: Նկարագրել դեղերի քաղադրութիւնը եւ նրանց պատրաստելու եղանակը:

Ծանօթ. Ցանկալի է առաջ բերել նիւթերի տեղական եւ գիտնական անունները:

20) Ի՞նչ միջոցների են դիմում ներքինացած անասունի վէրքը բուժելու համար:

21) Ի՞նչ դեղեր են գործ ածում եւ ի՞նչպէս են քրժրչկում անասունին ոսկրաքեղութիւնից եւ ոսկրախախտումից:

22) Ի՞նչ բժշկական միջոցների են դիմում վարակիչ եւ համաճարակ հիւանդութիւնների ժամանակ:

23) Ի՞նչպէս են քժրչկում վայրենի գազաններից վիրաւորուած անասունին: Ի՞նչ միջոցների են դիմում օձի եւ կատաղած շան կծածի դէմ: Ո՞ր անասունի վրայ օձի կծիլը չի ազդում:

III. ՆԱԽԱՊԱՇԱՐՄ ՈՒՆՔՆԵՐ ԸՆՏԱՆԻ ԱՆԱՍՈՒՆՆԵՐԻՆ ՎԵՐԱԲԵՐԵԱԼ:

24) Ի՞նչ հասկացողութիւն ունի ժողովուրդը այս կամ այն անասունի ծագման մասին: Ո՞րտեղից եւ ինչի՞ց է գրացել նրա կարծիքով այս կամ այն ընտանի կենդանին:

25) Կա՞ն սրքեր, հրեշտակներ, ոգիներ եւ այլն, որոնք հովանաւորում են եւ պահպանում այս կամ այն ընտանի անասունին:

26) Ո՞ր սրբավայրերում եւ ի՞նչ հիւանդութիւնից առողջանում է հիւանդացած անասունը: Ցուցակագրել այդ տեսակ սրբավայրերը:

27) Ի՞նչ տեսակ ծէսեր են կատարում, երբ հիւանդ

անասունին տանում են այս կամ այն սրբավայրը նրան առողջացնելու համար:

28) Ուրիշ ի՞նչ տեսակ անասաշտական միջոցների են դիմում հիանդ անասունին քժշկելու համար:

29) Ի՞նչ տեսակ աղօթքներ, ասացումքներ, թուլչութիւն եւ այլն գործ են դնում, որ անասունին ազատեն օժերից, գազաններից, աչք տալուց եւ այլն:

30) Ի՞նչ միջոցների է դիմում տանտիկինը կովի, գոմէշի, ոչխարի եւ այծի կաթն անելացնելու համար: Կա՞ն կաթն անելացնող սրբավայրեր եւ ի՞նչ ծէսեր են կատարում այդպիսի սրբավայրերը այցելելու ժամանակ:

31) Ի՞նչ կարծիք ունի ժողովուրդը վարակիչ ախտով հիանդացած անասունին սպանելու վերաբերմամբ:

32) Գո՞րծ են ածում սպանած, հիանդ կենդանու միսը: Երա՞ ո՞ր մասերը ուտելու համար մաքուր կամ անմաքուր են համարում: Կատարո՞ւմ են որեւիցէ ծէս, կամ գո՞րծ են դնում որեւիցէ միջոց մորթած հիանդ անասունի միսը մաքրելու համար:

